

240413

RIZVI COLLEGE OF A/S/C

ASC010224

FOUNDATION COURSE

PAPER -II (Sem II)

(2 1/2 Hours)

Total Marks : 75

N.B : (1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1.(A) Choose the correct alternative (Any eight) :

08 Marks

i) _____ means movement or shift of people from one place to another.

(Migration, Liberalisation, Globalisation, Privatisation)

ii) _____ is known as the Silicon Valley of India.

(Kashmir, Mumbai, Pune, Bangalore)

iii) Human Rights with special reference to Fundamental Rights are enshrined in the _____ of the Indian Constitution.

(I, II, III, IV)

iv) Human rights have _____ application.

(Limited, Maximum, Universal, Most)

v) _____ feed on both the autotrophs and the consumers.

(Decomposers, Herbivorous, Carnivorous, Omnivorous)

vi) The _____ is the solid, rocky, crust covering entire planet.

(Lithosphere, Hydrosphere, Biosphere, Atmosphere)

vii) _____ means pre_judgement.

(Aggression, Violence, Prejudice, Preservation)

viii) _____ conflict is seen in situations where two parties trying to solve a problem together, become aware that all the issues are incompatible.

(Cognitive Conflict, Affective Conflict, Structural Conflict, Behavioural conflict)

ix) According to Abraham Maslow's belief _____ needs all human beings have a need to be respected and to have self-respect.

(Transcendence, Physical, Esteem, Self-Actualization)

x) Divorce is _____ kind of stress.

(Organisational, Environmental, Background, Personal)

(B) State whether the following statements are True or False (Any seven) : 07 Marks

i) Globalisation has resulted in no competition to small scale units

- ii) Maharashtra has the largest number of farmers' suicide cases.
- iii) The right against exploitation provides for abolition of child labour only.
- iv) Human Rights are never absolute.
- v) Poverty and environment are not inter-linked.
- vi) Ecology helps us to understand the ecosystem.
- vii) Personal factors are the only causes of stress.
- viii) Prejudice does not cause any conflict.
- ix) All individuals need to have same set of needs.
- x) Compromising helps in conflict resolution.

Q. 2 . "Globalization has led to the changes in agrarian sector". Discuss.

15 Marks

OR

Q.2 How far Information and Communication Technology is effective in our day today life?

Q.3. What are the fundamental rights of an Indian citizen? Explain its significance.

15 Marks

OR

Q.3. What is Magna Carta about? Describe the characteristics of Human Rights .

Q.4. What is the impact of environmental degradation on human life? How can it be controlled? 15Marks

OR

Q.4. Explain the concept of sustainable development and bring out the need for it.

Q.5.. Discuss the agents of socialisation. 15Marks

OR

Q.5 Write short notes on (any three) :

- (i) Migration
- (ii) Liberalisation
- (iii) Abraham Maslow's theory of Self-actualisation
- (iv) Human Values
- (v) Stress Management

240416

A080224

FYBA Semester -2 Urdu literature

Marks:100

Time: 3 Hrs.

سوال ۱۔ اردو افسانے کا آغاز اور تقابیان کیجیے۔ (۲۰ نمبرات)

یا

اردو افسانے کی تعریف بیان کرتے ہوئے اردو افسانے کے اجزائے ترکیبی کا جائزہ لیجیے۔

سوال ۲۔ منشی پریم چند کے حالات زندگی کو قلم بند کیجیے۔ (۲۰ نمبرات)

یا

ہماری کسوٹی پر وہ ادب اترے گا جس میں تفکر ہو؛ آزادی کا جذبہ ہو؛ حُسن کا معیار ہو؛ تعمیر کی روح ہو؛ زندگی کی حقیقتوں کی روشنی ہو؛ جو ہم میں حرکت؛ ہنگامہ اور بے چینی پیدا کر دے؛ سلائے نہیں کیوں کہ اب زیادہ سونا موت کی علامت ہوگی۔"

مندرجہ بالا قول کی روشنی میں منشی پریم چند کی افسانہ نگاری کا جائزہ لیجیے۔

سوال ۳۔ راجندر سنگھ بیدی کی افسانہ نگاری کا اجمالی جائزہ پیش کیجیے۔ (۲۰ نمبرات)

یا

تقسیم ہند کے بعد راجندر سنگھ بیدی نے کن مشکلات کا سامنا کرتے ہوئے اپنی زندگی بسر کی؟

سوال ۴۔ الف۔ کسی ایک افسانے کا تنقیدی جائزہ لیجیے۔ (۱۰ نمبرات)

۱۔ قاتل کی ماں

۲۔ روشنی

۳۔ انصاف کی پولیس

سوال ۴۔ ب۔ سیاق و سباق کے حوالے سے کسی دو اقتباس کی وضاحت کیجیے۔ (۱۰ نمبرات)

۱۔ لڑکے تو سب ہی من چلے ہوتے ہیں۔ لڑکیاں اپنی ذمہ داری سمجھتی ہیں۔ ان کی سیوا؛ قربانی اور محبت یہی ان کے ہتھیار ہیں جن سے وہ اپنے شوہر پر فتح حاصل کر لیتی ہیں۔ بہو میں یہ گن نہیں ہیں۔ ناؤ کیسے پار ہوگی؛ خدا ہی جانے۔"

۲۔ پیاری کے اختیار میں آکر جیسے اس گھر میں بہار آگئی۔ اندر باہر جہاں دیکھیے ایک لائق منتظم کی سلیقہ شعاری؛ صفائی پسندی اور خوش مذاقی کے آثار نظر آنے لگے۔ پیاری نے گرہستی کی مشین کی ایسی کنجی کس دی کہ سب پرزے ٹھیک ٹھیک چلنے لگے۔ کھانا پہلے سے اچھا ملتا ہے اور وقت پر ملتا ہے۔ دودھ زیادہ ہوتا ہے گھی زیادہ ہوتا ہے۔ پیاری نہ خود آرام کرتی ہے نہ دوسروں کو آرام کرنے دیتی ہے۔ گھر میں ایسی برکت آگئی ہے کہ جو چیز مانگو گھر ہی میں نکل آتی ہے۔

۳۔ میں سمجھتا تھا انصاف میری طرف ہے۔ آخر میں نے کسی غرض کے لیے ہی اسے امرود کھلایا ہوگا۔ کون کسی کے ساتھ بے غرضانہ سلوک کرتا ہے۔ بھیک تک تو غرض کے لیے ہی دیتے ہیں۔ جب گیانے میرا امرود کھایا تو پھر اسے مجھ سے دانو لینے کا کیا حق حاصل ہے۔ رشوت دے کر تو لوگ خون چھپا جاتے ہیں۔

سوال ۵۔ الف۔ کسی ایک افسانے کا تنقیدی جائزہ لیجیے۔ (۱۰ نمبرات)

۱۔ کوارٹین

۲۔ من کی من میں

۳۔ بھولا

سوال ۵۔ ب۔ ذیل میں سے کسی دو عبارت کی سیاق و سباق کے حوالے سے وضاحت کیجیے۔ (۱۰ نمبرات)

۱۔ قدرت نے عجیب سزادی ہے مجھے۔ "میں نے کہا پشامنی کے لیے گوٹے کی مغزی؛ دو سوتی؛ گلاب جامن اور شمی کے لیے کافوری مینا کار کانٹے خریدنے سے بڑھ کر کوئی گناہ سرزد ہو سکتا ہے؟ کس بے رحمی اور بے دردی سے

میری ایک حسین مگر بہت سستی دنیا برباد کر دی گئی ہے۔ جی تو چاہتا ہے کہ قدرت کا ایک شاہکار توڑ پھوڑ کر رکھ دوں۔

۲۔ "ہے... ماتادین!"

ماتادین گھبرا کر اٹھ بیٹھا؛ اور اپنی خمار آلود نگاہیں مجھ پر ڈالتے ہوئے بولا "مالک!"

ہاں! مالک... آرام کر رہے تھے نا؟... شاید تم عرفانی کے مزاج سے اچھی طرح واقف نہیں ہوئے۔"

"رات بھر جاگتا رہا ہوں۔ اس لیے جبراً..."

"یہ کوئی وجہ نہیں۔"

۳۔... سادھو رام کے گھر بابو نے جنم لیا اور یہ صرف بابو کی شکل و صورت پر ہی موقوف نہیں تھا۔ جب وہ بڑا ہوا تو اس کی تمام عادتیں بابوؤں جیسی تھیں۔ ماں کو حقارت سے "اے یو" اور باپ کو "چل بے" کہنا اس نے نہ جانے کہاں سے سیکھ لیا تھا۔ وہ اس کی رعونت سے بھری ہوئی آواز؛ پھونک پھونک کر پاؤں رکھنا؛ جو توں سمیت چوکے میں چلے جانا؛ دودھ کے ساتھ بالائی نہ کھانا؛ سبھی صفات بابوؤں والی ہی تو تھیں۔

240418

A130224

FYBA Sem-2 Urdu Compulsory

Marks:100

Time: 3Hr

سوال ۱۔ الف) مندرجہ ذیل میں سے کسی ایک پروگرام کی روداد قلم بند کیجیے۔ (۱۰ نمبرات)

۱۔ یوم اساتذہ ۲۔ عالمی یوم مادری زبان

سوال ۱۔ ب) کسی پانچ محاوروں کے معنی لکھ کر جملوں میں استعمال کیجیے۔ (۱۰ نمبرات)

۱۔ اپنے ہاتھوں قبر کھودنا ۲۔ باسی کڑی میں ابال آنا ۳۔ ڈینگ مارنا ۴۔ جوتیاں سیدھی کرنا

۵۔ خدا لگتی کہنا ۶۔ آسمان کی سیر کرنا ۷۔ تقدیر جاگنا ۸۔ چراغ سحری ہونا

سوال ۲۔ الف) مندرجہ ذیل میں سے کسی ایک مصنف کے فن اور شخصیت پر روشنی ڈالیے۔ (۱۰ نمبرات)

۱۔ یوسف ناظم ۲۔ مولانا محمد حسین آزاد

سوال ۲۔ ب) کسی ایک غزل گو شاعر کے فن پر روشنی ڈالیے۔ (۱۰ نمبرات)

۱۔ ناصر کاظمی ۲۔ مجروح سلطانپوری

سوال ۳۔ الف) درج ذیل میں سے کسی ایک کا تفصیلی جواب لکھیے۔ (۱۰ نمبرات)

۱۔ افسانہ "کارمن" میں قرۃ العین حیدر نے کارمن کے کردار پر کس طرح روشنی ڈالی ہے واضح کیجیے۔

۲۔ پلاٹ؛ مرکزی خیال؛ آغاز؛ مکالمہ؛ کردار نگاری اور نقطہ عروج کو مد نظر رکھتے ہوئے ڈراما "منزل ہے کہاں

تیری" کا تنقیدی جائزہ پیش کیجیے۔

سوال ۳۔ ب) سیاق و سباق کے حوالے سے کسی دو اقتباس کی وضاحت کیجیے۔ (۱۰ نمبرات)

۱۔ رستے کے دونوں طرف کہیں کہیں ایک آدھ جھونپڑی نظر آتی تھی۔ وہ دیکھنے میں پست اور بے حقیقت تھی مگر ہرے درختوں نے سایہ کر رکھا تھا۔ دیواریں لپی ہوئی ہوئیں؛ دروازے پر روشن حرفوں میں لکھا تھا قناعت کا آرام گھر بعضے تھکے ماندے ان میں چلے آتے اور پانو پھیلا کر بیٹھ جاتے۔ راستے والے دیکھ دیکھ کر غل مچاتے کہ بھاگ گئے اور ہمت کے میدان ہار گئے۔

۲۔ راجندر سنگھ بیدی اس بات پر بھی نازاں رہے کہ مساوات کا جذبہ پیہم سردار جیوں میں ہے وہ کسی اور میں نہیں۔ ایک دن فرمایا ہم میں کوئی ذہین آدمی اس لیے پیدا نہیں ہوتا کہ ہم مساوات کے قائل ہیں۔ دوسروں سے آگے نکل جانا ہمارا شیوہ نہیں۔

۳۔ یہ کیسا اتفاق ہے کہ امریکہ پہنچا تھا تو صدر کے انتخاب کا ہنگامہ بپا تھا؛ یہاں آیا ہوں تو تاجپوشی کا غوغا تھا۔ ہاں وقتی طور پر کومین میری کے انتقال نے ساری توجہ ان کے جنازے کی طرف موڑ دی ہے۔ ہماہمی وہی ہے۔ سچ کہا ہے غالب نے؛

۔ ایک ہنگامہ پر موقوف ہے گھر کی رونق

نوحہ غم ہی سہی نغمہ شادی نہ سہی

سوال ۴۔ الف) ذیل میں سے کسی ایک نظم کا تجزیہ کیجیے۔ (۱۰ نمبرات)

۱۔ زندگی سے ڈرتے ہو

۲۔ کتے

۳۔ مرے عہد کے حسینو!

مندرجہ ذیل میں سے کسی دو بند کی تشریح کیجیے۔ (۱۰ نمبرات)

۱۔ رہزनों کا قصر شوریٰ؛ قاتلوں کی خواب گاہ

کھکھلاتے ہیں جرائم جگمگاتے ہیں گناہ

جس جگہ کٹتا ہے سر انصاف کا ایمان کا

روز و شب نیلام ہوتا ہے جہاں انسان کا

۲۔ آج لیتا ہوں جو ان سوختہ راتوں کا حساب

جن کو چھوڑ آیا ہوں ماضی کے دھندلکے میں کہیں

صرف نقصان نظر آتا ہے اس سودے میں

قطرہ قطرہ جو کریں جمع تو دریا بن جائے

زرہ زرہ جو بہم کرتا تو صحرا ہوتا

۳۔ جہاں خونِ جگر پیتے رہے اہل ہنر برسوں

جہاں کھلتا رہا رنگوں میں آہوں کا اثر برسوں

جہاں کھنچتا رہا پتھر پہ عکس خیر و شر برسوں

جہاں نغمے جنم لیتے ہیں رنگینی برستی ہے

دکن کی گود میں آباد وہ خوابوں کی بستی ہے

سوال نمبر ۵۔ الف) ذیل میں سے کسی پانچ اشعار کی تشریح کیجیے۔ (۱۰ نمبرات)

- ۱۔ آنا ہے جو بزمِ جاناں میں؛ پندارِ خودی کو توڑ کر آ
- ۲۔ میں رو رہا تھا مقدر کی سخت راہوں میں
- ۳۔ اک خلش ہوتی ہے محسوس رگِ جاں کے قریب
- ۴۔ ہم اسے منہ سے بُرا تو نہیں کہتے کہ فراق
- ۵۔ میں تیرے درد کی طغیانیوں میں ڈوب گیا
- ۶۔ اب کیا سنائیں یوسف و زنداں کی داستاں
- ۷۔ دیارِ شام نہیں؛ منزلِ سحر بھی نہیں
- ۸۔ سر میں سودا بھی نہیں؛ دل میں تمنا بھی نہیں
- اے ہوش و خرد کے دیوانے؛ یاں ہوش و خرد کا کام نہیں
- اڑا کے لے گئے جادو تری نظر کے مجھے
- آن پہنچے ہیں مگر منزلِ جاناں کے قریب
- دوست تیرا ہے مگر آدمی اچھا بھی نہیں
- پکارتے رہے تارے ابھر ابھر کے مجھے
- پھر گرم جنسِ درد کا بازار کیا کریں
- عجب نگر ہے؛ یہاں دن چلے نہ رات چلے
- لیکن اس ترکِ محبت کا بھروسا بھی نہیں

سوال نمبر ۵۔ ب) مندرجہ ذیل میں سے کسی ایک رباعی کی تشریح کیجیے۔ (۱۰ نمبرات)

- ۱۔ نادان کہوں دل کو کہ خرد مند کہوں
- یا سلسلہٴ وضع کا پابند کہوں
- اک روز خدا کو منہ دکھانا ہے دبیر
- بندوں کو میں کس منہ سے خداوند کہوں
- ۲۔ کیا تم سے بتائیں کہ عمر فانی کیا تھی
- بچپن کیا چیز تھا جوانی کیا تھی
- یہ گل کی مہک تھی وہ ہوا کا جھونکا
- اک موجِ فنا تھی؛ زندگانی کیا تھی

240416

English Literature

A060224

Time: 3 hrs

Total marks: 100

Semester II Examinations

Note:

All five questions are compulsory.

Figures to the right indicate full marks.

Q. 1. Write short notes on ANY FOUR from the following topics.

20 Marks

1. Novella
2. Philosophical Fiction
3. Adventure Novel
4. Social Fiction
5. Mystery Fiction
6. Science Fiction

Q. 2. A) Examine how the character of Ram Bharose evolves through the course of the novella *The Blue Umbrella*.

20 Marks

OR

B) Do you think that the life experiences of the author had some impact on the creation of *The Blue Umbrella*? Justify your answer with reference to the text.

Q.3. A) Which character in *The Financial Expert* reveals money obsession? How he faced ups and downs with his own money mindset? Support your answer with references from the text.

20 Marks

OR

B) Discuss the conclusion of the novel *The Financial Expert* in the light of father-son relationship in the novel.

Q. 4. Write short notes on ANY TWO from the following topics.

20 Marks

- A) Lakshmi puja incident.
- B) Character sketch of Brinda.
- C) Moral of the novel *The Financial Expert*
- D) Theme and plot of *The Financial Expert*

Q. 5. Write short notes on ANY TWO from the following topics.

20 Marks

- A) Describe the landscape of *The Blue Umbrella*.
- B) What is the significance of the title *The Blue Umbrella*?
- C) What was the reaction of the villagers after Ram Bharose stole the umbrella?
- D) Character Sketch of Bijju.

240415

FYBA

Communication Skills in English

A020224

Semester II

Time: 2hrs 30 mins.

Total Marks: 80

Q1. Write a short note on ANY FOUR of the following in about 100 words each: 20 marks

1. Types of interviews
2. Indian English
3. Grievance Interview
4. Elements of Creative Writing
5. Elevator pitch
6. Group Discussion

Q2. Read the passage given below and answer the questions that follow:

The Trojan War is one of the most famous wars in history. It is well known for the 10-year duration, for the heroism of a number of legendary characters, and for the Trojan horse. What may not be familiar, however, is the story of how the war began. According to Greek myth, the strife between the Trojans and the Greeks started at the wedding of Peleus, King of Thessaly, and Thetis, a sea nymph. All of the gods and goddesses had been invited to the wedding celebration in Troy except Eris, goddess of discord. She had been omitted from the guest list because her presence always embroiled mortals and immortals alike in conflict. To take revenge on those who had slighted her, Eris decided to cause a skirmish. Into the middle of the banquet hall, she threw a golden apple marked "for the most beautiful." All of the goddesses began to haggle over who should possess it. The gods and goddesses reached a stalemate when the choice was narrowed to Hera, Athena, and Aphrodite. Someone was needed to settle the controversy by picking a winner. The job eventually fell to Paris, son of King Priam of Troy, who was said to be a good judge of beauty. Paris did not have an easy job. Each goddess, eager to win the golden apple, tried aggressively to bribe him.

"I'll grant you vast kingdoms to rule," promised Hera. "Vast kingdoms are nothing in comparison with my gift," contradicted Athena. "Choose me and I'll see that you win victory and fame in war." Aphrodite outdid her adversaries, however. She won the golden apple by offering Helen, daughter of Zeus and the most beautiful mortal in the land, to Paris. Paris, anxious to claim Helen, set off for Sparta in Greece.

Although Paris learned that Helen was married, he nevertheless accepted the hospitality of her husband, King Menelaus of Sparta. Therefore, Menelaus was outraged for a number of reasons when Paris departed, taking Helen and much of the king's wealth back to Troy. Menelaus collected his loyal forces and set sail for Troy to begin the war to reclaim Helen.

1. Why did the Trojan War take place? 2 marks
2. Who was Helen? 2 marks
3. What did Aphrodite offer Paris? 2 marks

4. Who do you think was responsible for causing the Trojan War? **2 marks**

5. Find the synonyms of: **2 marks**

- a. Heroism
- b. Revenge

6. Find the antonyms of: **2 marks**

- a. Immortal
- b. War

7. Fill in the correct form of verb: **4 marks**

- a. Paris _____ (learn) that Helen was married, he nevertheless _____ (accept) the hospitality of her husband, King Menelaus of Sparta.
- b. She had been _____ (omit) from the guest list because her presence always _____ (embroil) mortals and immortals alike in a conflict.

8. Add a suffix or prefix and fill in the suitable word: **4 marks**

- a. He set sail for Troy to begin the war to _____ (claim) Helen.
- b. She won the golden apple by _____ (offer) Helen.
- c. It is well known for the 10-year duration, for the _____ (hero) of a number of legendary characters, and for the Trojan horse.
- d. Someone was _____ (need) to settle the controversy by picking a winner.

Q3. Attempt ANY TWO of the following: 20 marks

- a. Draft a presentation on Climate Change.
- b. Prepare a draft for an interview to be conducted for a candidate applying for the post of a Teacher.
- c. Compose a group discussion on 'Impact of Social Media on education' with at least four people.

Q4. 1. Draft a report on any one of the following: 8 marks

- a. Write a report on any corrupt activity that you have witnessed.
- b. Write a report on the annual cultural fest of your college.

2. Write a brief memoir/personal essay discussing the challenges that you have overcome in life. 7 marks

3. As the student representative of your college, give the welcome speech to introduce the chief guest on the occasion of Sports Day. 5 marks

240419

A170224

Rizvi College of ASC

Course Code: UASOC201 Paper I

FUNDAMENTALS OF SOCIOLOGY

Examination: F.Y.B.A. Semester: II

Time: 3 Hours Marks: 100

Note:

1. Question 1 is compulsory
2. Attempt Any FIVE from question 2 to 9

Q.1	Attempt any five concepts	25
a.	Eye Contact	5
b.	Clothing	5
c.	Differently abled	5
d.	Social Mobility	5
e.	Formal Social Control	5
f.	Social conformity	5
g.	Crowd	5
h.	Mob	5

No.	Attempt any five Question	Marks
Q.2	Examine in detail Dramaturgy of Ervin Goffman and its significance in everyday life.	15
Q.3	Critically evaluate the advantages and disadvantages of virtual communication.	15
Q.4	Define Social stratification. Discuss its functions and features.	15
Q.5	Examine how gender stratification in our society is the hindrance for the development of the country.	15
Q.6	Theoretically explain the term Deviance.	15
Q.7	Examine various types of crime as the violation of a society's formally enacted criminal laws.	15
Q.8	What is collective Behaviour? Illustrate on various forms of collective behaviour.	15
Q.9	Define the term Social Movement. Examine various types of Social Movement.	15

240420

A210224

RC/Micro Eco/ATKT-FY-II/March 24/03

Class: FYBA
Duration: 3 Hours

Subject: Economics – Paper (201)
Max. Marks: 100

N.B:

1. Attempt all questions.
2. All questions carry equal marks
3. Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions. (Any Two) (20)
- a) Define Isoquants. Explain its Types.
 - b) Elaborate on Production Function.
 - c) Suppose a baker alone can make 200 cakes per month; 2 bakers working in the shop can produce 500 cakes; 3 bakers 1000 cakes; 4 bakers 1400 cakes; 5 bakers 1700 cakes and 6 bakers 1900 cakes.
 - i. Find the Average Product and Marginal Product.
 - ii. When does the Law of Diminishing Returns begin to operate and why?

2. Answer the following questions. (Any Two) (20)
- a) Explain various concepts of cost.
 - b) Discuss the concepts of TR, AR, and MR in Perfect Competition.
 - c) Calculate TC, AFC, AVC, AC, and MC for the following data.

Quantity (Q)	0	1	2	3	4	5	6	7
Total Fixed Cost (TFC)	110	110	110	110	110	110	110	110
Total Variable Cost (TVC)	0	60	80	90	110	150	240	360

3. Answer the following questions. (Any Two) (20)
- a) Analyze the Ricardian Theory of Rent.
 - b) Discuss the Modern Theory of Wages.
 - c) Explain the Innovation Theory of Profit given by J.A.Schumpeter.

4. Answer the following questions. (Any Two) (20)
- a) Discuss the Short Run Equilibrium of a Firm under Perfect Competition.
 - b) Explain the Long Run Equilibrium of a Firm under Monopoly.
 - c) Suppose the Price and TC for various levels of output for a firm working in Perfect competition are given in the following Table. Find MC, TR, MR, and Profit Maximizing Output.

Quantity (Q)	0p	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Price (P)	0	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Total Cost (TC)	10	12	15	19	24	30	38	48	60	75

5. Write notes on Any Two of the following. (20)
- a) Law of Returns to Scale
 - b) Long Run Cost Curve
 - c) Differential Rent Theory
 - d) Features of Monopolistic Competition

240422

A260224

SEM II FYBA 2024
PAPER I CODE 201 MORAL PHILOSOPHY

MARKS 100

TIME 3 hrs

- N:B; (a) All questions are compulsory.
(b) All questions carry equal marks.
(c) Each question carries 20 marks.

Q1. State and critically evaluate Thomas Hobbes Psychological Egoism.

OR

Q1. Define Epicurean Hedonism. State different kinds of pleasure.

Q2. What is the difference between hypothetical imperative and categorical imperative?

OR

Q2. How does Hume prove reason alone cannot influence moral action?

Q3. How is love of God identical with love of neighbors ?

OR

Q3. State the 3 levels of morality propounded by Gilligan in the framework of care 'ethic'.

Q4.. State the aim of Reformatory theory of punishment.

OR

Q4. State the nature of Deterrent Theory of Punishment.

Q5. Write Short Notes on (any 2) of the following.

- a. Explain selfishness as a virtue.
- b. What is Utilitarianism?
- c. Describe the key concepts of Sartre's ethical theory.
- d. Describe Retributive Theory of Punishment.

समय : 3 घंटे

अंक : 100

- सूचना : 1) सभी प्रश्नों के उत्तर लिखिए।
2) दायीं ओर के अंक गुण दर्शाते हैं।

प्रश्न 1. निम्नलिखित अवतरणों की संदर्भ सहित व्याख्या कीजिए।

24

- अ) अपनी जिंदगी का जायजा लेती हूँ तो यही सच सामने आता है। कितने अभाव, कितने अपमान, कितनी उपेक्षाएं और कितना अकेलापन जिया है मैंने। लेकिन अंततः जीवन में सार्थकता की अनुभूति के बीच मैं उन सभी अभिशापों को भूल सी गई जो 58 वर्ष की इस यात्रा में मुझे झेलने पड़े।

अथवा

माँ-बाप के पास समय नहीं है। वे समझते हैं कि औलाद को सुख-सुविधाएं देकर उनकी जिम्मेदारी पूरी हो गई है। घर के बाहर उनकी संतान क्या करती है, कहाँ जाती है, कैसे लोगों से उनका संबंध है- इस सब का उन्हें कोई पता नहीं रहता।

- आ) टूटी मूर्ति देख पत्नी बोली, यह क्या किया तुमने ! लोभ के पीछे तुमने सरस्वती को भुना लिया। वह कलारूपी थी, धन के पीछे तुमने कला को नष्ट कर दिया। वह छात्रों की श्रद्धा थी, भविष्य के पीछे तुमने श्रद्धा को भला दिया।

अथवा

मेरी पूरी जिंदगी सहते-सहते ही बीत गई है। जब से मुंबई में आई, सहते रहना ही मेरी नियति बन गयी। कभी माँ की दुत्कारें और व्यंग्य सहे। कभी पिता की असमर्थता सही और कभी बहन की स्वार्थपरता। शुभम के निधन में अपनी दुर्भाग्य को सहा और बच्चों के पोषण में अपने अकेलेपन को।

- इ) नेतागिरी का लोभ एक दूसरी दृष्टि से भी मनुष्य को पतित बनाता है। जीवन की विशाल कर्मभूमि की ओर जरा नजर दौड़ाईए। सारा संसार नेतृत्व की अभिलाषा का शिकार हो रहा है.....जो नौकरी में हैं, अपने ऊपर वाले अफसर को ढकेलकर आगे आने को वचन हैं।

अथवा

विचित्र ही थे वे दोनों। पति भोजन नहीं जुटा पाता, बच्च का प्रबंध नहीं कर सकता और बच्चों के भविष्य या वर्तमान की चिंता नहीं करता; पर पत्नी को उसके दुर्गुन ही नहीं जान पड़ते, असंतोष का कोई कारण ही नहीं मिलता।

प्रश्न 2. निम्नलिखित दीर्घोत्तरी प्रश्नों के उत्तर लिखिए।

30

1. 'एक मूर्ति-कथा' व्यंग्य का उद्देश्य अपने शब्दों में बताइये?

अथवा

'स्वामी दयानंद' जीवनी के आधार पर दयानंद के विचारों को विश्लेषित कीजिए?

2. 'जंगल के जुगनू' उपन्यास के आधार पर देवांगी के सामाजिक कार्यों का अवलोकन कीजिए?

अथवा

देवांगी और पलक के संवादों की समीक्षा कीजिए?

प्रश्न 3. निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। 15

1. 'जंगल के जुगनू' उपन्यास के आधार पर पलक के अकेलेपन को स्पष्ट कीजिए?
2. 'एक मूर्ति-कथा' व्यंग्य का उद्देश्य अपने शब्दों में बताइये?

प्रश्न 4. निम्नलिखित विषयों पर टिप्पणियाँ लिखिए। (कोई दो) 16

1. 'बदलू' का व्यक्तित्व
2. कंप्यूटर का महत्व
3. फातिमा का चरित्र चित्रण कीजिए
4. देवांगी का व्यक्तित्व

प्रश्न 5. निम्नलिखित वस्तुनिष्ठ प्रश्नों के उत्तर एक-एक वाक्य में लिखिए। 15

- 1) पलक का ननिहाल कहाँ था ?
- 2) अविनाश पर एसिड किसने फेका था?
- 3) पलक के पति का नाम क्या था?
- 4) डॉ पलक किस कॉलेज में पढ़ाती हैं?
- 5) सहयोग की स्थापना किसने की?
- 6) स्वामी दयानंद का असली नाम क्या है?
- 7) सरस्वती की मूर्ति में क्या रखा हुआ था?
- 8) मकड़ी का जाला साहित्य की कौनसी विधा है?
- 9) देवांगी के पति का नाम क्या है?
- 10) रामधारीसिंह 'दिनकर' के अनुसार नेता के बदले क्या चाहिए?
- 11) बदलू संस्मरण की रचयिता कौन है?
- 12) बाईस वर्ष बाद जगरानी अपने पति को मिलने किस देश जा रही थी?
- 13) वर्ड प्रोसेसर को हिंदी में क्या कहा जाता है?
- 14) अमृतलाल बेगड़ के यात्रावृत्त का नाम बताइए?
- 15) नंदू के पति को कहाँ नौकरी मिली थी?

- सूचना : 1) सभी प्रश्नों के उत्तर लिखिए।
2) दायीं ओर के अंक गुण दर्शाते हैं।
3) अंतिम प्रश्न अनिवार्य है।

प्रश्न 1. निम्नलिखित अवतरणों की संदर्भ सहित व्याख्या कीजिए।

20

- अ) हम पंछी उन्मुक्त गगन के
पिंजरबद्ध न गा पाएँगे
कनक-तीलियों से टकराकर
पुलकित पंख टूट जाएँगे।

अथवा

जलहीन, सुखी, पथरीली,
ज़मीन पर खड़ा रहकर भी
जो हरा है,
उसी की जड़े गहरी हैं,
वही सर्वाधिक प्यार से भरा है।

- आ) दादी-अम्मा कड़वे मन से अपनी चारपाई पर जा पड़ी। बुढ़ापे की उम्र भी कैसी होती है। जीते-जी मन से संग टूट जाता है। कोई पूछता नहीं, जानता नहीं।

अथवा

मनुष्य का हृदय बड़ा ममत्व प्रेमी है। कैसी ही उपयोगी और कितनी ही सुंदर वस्तु क्यों न हो, जब तक उसको पराई समझता है, तब तक मनुष्य उसको प्रेम नहीं करता।

प्रश्न 2. निम्नलिखित किन्हीं दो दीर्घोत्तरी प्रश्नों के उत्तर लिखिए।

30

1. 'पिता' कहानी के आधार पर पिता की मनःस्थिति पर चर्चा कीजिए?

अथवा

माता-विमाता किस तरह बच्चे से जुड़ गई?

2. 'मेरा नया बचपन' कविता का भाव सौंदर्य स्पष्ट कीजिए?

अथवा

'हम जरूर जीतेंगे' कविता के माध्यम से कवि की सकारात्मक सोच को स्पष्ट कीजिए?

प्रश्न 3. निम्नलिखित विषयों पर टिप्पणियाँ लिखिए।

10

1. 'अपने घर की तलाश' कविता का भाव सौंदर्य
अथवा

'जड़े' कविता का कथ्य

2. अमृतुल की झुंझलाहट

अथवा

'वे तीन घर' कहानी का उद्देश्य

प्रश्न 4. निम्नलिखित वस्तुनिष्ठ प्रश्नों के उत्तर एक-एक वाक्य में लिखिए।

10

1. दोनों औरतें कहाँ बैठी थीं?
2. पिता किससे चिढ़ते हैं?
3. सन ६२ के दिनों में विपत्त का क्या नाम था?
4. रहमान किसके यहाँ काम कर रहा था?
5. पंछी कहाँ के हैं?
6. किसने दुकानें लगा लीं?
7. मनोहर ताई से क्या माँग रहा था?
8. बेलों में क्या आए हैं?
9. मानव किसका निर्माता है?
10. मेहरा का हाथ क्या सोचकर अटक गया?

प्रश्न 5. निम्न में से किसी एक पर निबंध लिखिए।

10

1. साहित्य और समाज
2. सोशल मीडिया का प्रभाव
3. महिला उत्पीड़न

प्रश्न 6. अ) सूचना के अनुसार निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए।

10

1. निम्नलिखित शब्दों का लिंग परिवर्तन करके लिखिए।

02

1. नायक
2. छात्रा

2. निम्नलिखित शब्दों का वचन परिवर्तन कीजिए। 02
1. कहानियाँ
 2. पुस्तक
3. निम्नलिखित शब्दों का पर्यायवाची शब्द लिखिए। 02
1. सरोज
 2. पग
4. निम्नलिखित शब्दों के विलोमार्थी शब्द लिखिए। 02
1. पाताल
 2. हार
5. निम्नलिखित मुहावरों का अर्थ बताकर वाक्य में प्रयोग कीजिए। 02
1. काला अक्षर भैंस बराबर
 2. ईद का चाँद होना

आ) निम्नलिखित गद्यांश का संक्षेपन अथवा वाक्य का पल्लवन कीजिए। 10

“यत्र नार्यस्तु पुजयन्ते रमन्ते तत्र देवता” अर्थात् जहाँ नारी की पूजा होती है, वहाँ देवता निवास करते हैं। लेकिन विडम्बना तो देखिए नारी में इतनी शक्ति होने के बावजूद भी उसके सशक्तिकरण की अत्यंत आवश्यकता महसूस हो रही है। इसके लिए हम किसे दोषी ठहरा सकते हैं? समाज को, व्यवस्था को या अपने आप को। या फिर समय के साथ बदलती अपनी सोच को। स्वयं के विकास में हम इतने खो जाते हैं कि दूसरों के प्रति कोई भावना बचती ही नहीं। अपना विकास देख के हम इतने अंधे हो जाते हैं कि दूसरों की मेहनत हमें दिखाई नहीं देती। यही कारण है कि समाज में ऐसे कई लोग हैं जो खुद की प्रगति के लिए दूसरों की भावनाओं का गला घोट देते हैं। हमें यह समझना जरूरी है कि समाज के प्रगति में नारियों का भी उतना ही योगदान होता है, जितना किसी और का। समाज में मेहनत करने वाली स्त्री की कोई प्रशंसा नहीं करता पर सेवा देने वाली स्त्री का आदर जरूर करता है। कोई स्त्री यदि परिश्रम करके अपने बलबूते पर सफल होती है, तो समाज उसके बारे में गैर-गलत बातें गढ़ना शुरू करता है। समाज को शायद यह पता नहीं कि अगर महिलाओं ने समाज एवं परिवार को अपना योगदान देना बंद कर दिया तो कितनी गड़बड़ हो जाएगी। घर में माँ और बीबी के हाथों अपनी मारी चीजे मिलना, स्कूल में जाकर टीचर से इतना ज्ञान प्राप्त करना। यह सब मुमकिन ना हो पाएगा। हमारे जीवन के हर दूसरे कदम पर कोई-न-कोई स्त्री रूपी व्यक्ति हमें आगे बढ़ाने में अपना महत्वपूर्ण योगदान देती ही है।

अथवा

“पोथी पढ़ी-पढ़ी जग मुआ पंडित भया न कांय ढाई आखर प्रेम का पढ़े सो पंडित होय .”
